

STATISTIKENS FRAMTAGNING

Småorter; arealer, befolkning Småorter

2015

MI0811

Innehåll

0	Allmänna uppgifter	3
0.1	Ämnesområde	3
0.2	Statistikområde.....	3
0.3	SOS-klassificering.....	3
0.4	Statistikansvarig	3
0.5	Statistikproducent	3
0.6	Uppgiftsskyldighet	3
0.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
0.8	Gallringsföreskrifter.....	4
0.9	EU-reglering.....	4
0.10	Syfte och historik.....	4
0.11	Statistikanvändning	5
0.12	Upplägg och genomförande	5
0.13	Internationell rapportering	6
0.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	6
1	Innehållsöversikt	6
1.1	Undersökta populationer och variabler	6
1.2	Redovisade populationer och storheter	7
1.3	Utflöden: statistik och mikrodata.....	7
1.4	Dokumentation och metadata	7
2	Uppgiftsinsamling	8
2.1	Ram	8
2.2	Urval	8
2.3	Mätinstrument	8
2.4	Insamling.....	9
2.5	Databeredning	9
3	Statistisk bearbetning: antaganden och beräkningsformler	9
4	Slutliga observationsregister	10
4.1	Produktionsversioner	10
4.2	Arkiveringsversioner	10
4.3	Erfarenheter från denna undersökningsomgång	10

0 Allmänna uppgifter

0.1 Ämnesområde

Miljö, Befolkning

0.2 Statistikområde

Markanvändning, Befolkningens sammansättning

0.3 SOS-klassificering

Statistiken tillhör Sveriges officiella statistik.

För statistik som ingår i Sveriges officiella statistik (SOS) gäller särskilda regler för kvalitet och tillgänglighet, se [Förordning \(2001:100\) om den officiella statistiken](#).

0.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation	Statistiska centralbyrån
Postadress	Box 24 300, 104 51 Stockholm
Kontaktperson	Karin Hedeklint
Telefon	010-479 45 14
E-post	mark.vatten.gis@scb.se

0.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation	Statistiska centralbyrån
Postadress	Box 24 300, 104 51 Stockholm
Kontaktperson	Karin Hedeklint
Telefon	010-479 45 14
E-post	mark.vatten.gis@scb.se

0.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99).

0.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § [Offentlighets- och sekretesslag \(2009:400\)](#).

För att skydda enskilda personers eller företags sekretessbelagda uppgifter i den offentliggjorda statistiken, säkerställs att de inte kan röjas varken direkt eller indirekt.

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i [Personuppgiftslag \(1998:204\)](#). För statistik finns också särskilda

regler för personuppgiftsbehandling i [Lag \(2001:99\) om den officiella statistiken](#) och [Förordning \(2001:100\)](#).

I den här undersökningen används uppgifter om antal folkbokförda per fastighet. De uppgifter som redovisas i statistiken anses inte medföra skada. Någon justering av sekretesskäl har därför inte behövt göras.

0.8 Gallringsföreskrifter

Ingen direktinsamling av data görs till denna undersökning. Statistiken bygger primärt på register. Gallring av uppgifter är därför inte aktuellt för SCBs del.

Ett exemplar av samtliga trycksaker och elektroniska publikationer levereras till Kungliga biblioteket i form av pliktexemplar. De arkiveras även i enlighet med [Arkivlag \(1990:782\)](#).

0.9 EU-reglering

Statistiken är inte EU-reglerad.

0.10 Syfte och historik

Statistiken syftar till att beskriva sammanhängande områden med en befolkning på 50-199 personer. Tillsammans med statistik över tätorter beskriver SCB befolkningens utbredning mellan tät- och glesbebyggda områden. Det ger en mer precis angivelse av var befolkningen bor, jämfört med statistik på kommunnivå. Inom området markanvändning är statistiken och gränserna ett sätt att klassificera marken utifrån funktion och innehåll.

Arbetet inleds med att områdenas gränser ritas ut på en digital karta, med hjälp av information om bl.a. byggnader, befolkning, arbetsställen och infrastruktur. Småortsavgränsningen gör det möjligt att producera olika typer av statistik kopplat till tät- och glesbebyggda områden i Sverige. Som officiell statistik publicerar SCB uppgifter om befolkning och arealer.

Undersökningen har gjorts vart femte år sedan 1990, som ett komplement till SCBs avgränsning av tätorter. Definitionen har tagits fram av SCBs arbetsgrupp för markanvändningsstatistik.

Metod från 2015

Fram till arbetet med 2015 års tätorter dominerade de manuella momenten arbetet. Men inför arbetet med 2015 års gränser hade SCB tillgång till teknik och data som gjorde det möjligt att förändra och effektivisera metoderna på ett kvalitetssäkert sätt. Det var framförallt ökad tillgång till registerdata, via myndighetssamarbetet Geodatasamverkan (avtal för bättre tillgång till geodata mellan myndigheter och organisationer, www.geodata.se), som möjliggjorde en ökad automatisering av arbetet. Flera tester av nya metoder gjordes, vilka ledde fram till den metod som nu är gällande. Se rapporten *Översyn av metod och definition för SCBs avgränsningar av koncentrerad bebyggelse*, som finns tillgänglig på www.scb.se/MI0810.

Metodförändringen, med övervägande automatiska bearbetningar, har inneburit att gränserna för flertalet småorter har förändrats, samt att antalet småorter har ökat.

Småorter definieras dock på samma sätt som tidigare, med ett undantag. Det hänger samman med att SCBs tätorter nu tillåts innehålla mer än 50 procent fritidshus. De tätorter som hade en hög andel fritidshus klassades tidigare som småorter, trots att deras befolkning kunde vara större än 200 personer. Från och med 2015 års statistik har ingen småort mer än 199 invånare.

0.11 Statistikanvändning

Användningen av statistik över småorter är bred. Den används i olika typer av planering på regional nivå, samt vid analyser av bebyggelseutvecklingen i Sverige. Statistiken utgör då ett komplement till statistiken över tätorter. Exempel på den här typen av användare är kommuner, regioner och Boverket.

En annan typ av användare är privatpersoner och lokal media, som vill följa enskilda småorters befolkningsutveckling.

Polygoner med småorternas gränser finns som öppna geodata, med fri nedladdning från SCB:s webbplats. Vid användning av geodata används småorter vanligtvis tillsammans med geodata över tätorter.

0.12 Upplägg och genomförande

Underlaget till statistiken är gränser runt Sveriges småorter. En småort definieras kortfattat som samlad bebyggelse med 50-199 invånare. Koncentrerad bebyggelse med mer än 199 invånare klassas som tätorter av SCB.

Gränserna görs av SCB, med hjälp av data från följande register:

- Registret över totalbefolkningen 2015-12-31, samkört med koordinatsatt fastighetsregister 2016-01-01.
- Registret över totalbefolkningen 2015-12-31, samkört med koordinatsatta lägenheter 2015-12-31 och byggnader från fastighetskartan 2015-12-31.
- Lantmäteriets Fastighetskarta 2016-01-01. Uppgifter om byggnader, fastighetsytor, markanvändning, vatten etc. har använts.

Definitionen av småorter följer tätortsdefinitionens första steg. Småorten innehåller då endast kärnan av byggnader, där avståndet är max 150 meter mellan huskropparna. Metoden innebär i korthet att byggnadskroppar och fastighetspolygoner buffras för att bilda områdesgränser. Samtliga områden skapas på nytt vid varje omgång, utifrån registerdata för aktuellt år.

Företeelser för allmännyttiga ändamål, som är tydligt utmärkta i registerdata, tillåts knyta ihop delar och ingå i småortens ytterkanter. Det gäller bland annat idrottsplatser, begravningsplatser och industrimark.

För att fånga endast koncentrerad bebyggelse, måste småorten bestå av minst 5 byggnader, exklusive komplementbyggnader.

Ingen gräns sätts för hur stor andel fritidshus småorten får innehålla. Småorter tillåts också överlappa SCBs områdesgränser för fritidshusområden.

0.13 Internationell rapportering

Statistiken rapporteras inte internationellt.

0.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Inför nästa produktion av småorter avser SCB att ytterligare utveckla och förfinna den automatiserade metoden, som beskrivs i avsnitt A.12. Bland annat görs anpassningar för eventuella nya geodata som kan användas i arbetet.

1 Innehållsöversikt

Statistiken avser att redovisa fakta om småorter, avseende deras antal, befolkning, landareal och överlapp mot fritidshusområden. Statistik över dessa företeelser utanför tätort och småort ingår också.

1.1 Undersökta populationer och variabler

Undersökt population		Undersökt variabel	
Namn	Referenstid	Namn	Referenstid
Småorter 2015	2015-12-31	Antal småorter	2015-12-31
		Antal folkbokförda	
		Landareal	
		Yta som överlappar fritidshusområde	
Områden utanför tätort och småort	2015-12-31	Antal folkbokförda	2015-12-31
		Landareal	
		Yta som överlappar fritidshusområde	
Totalt i Sverige	2015-12-31	Antal folkbokförda	2015-12-31
		Landareal	
		Yta som överlappar fritidshusområde	

1.2 Redovisade populationer och storheter

Redovisad population	Indelning i redovisningsgrupper	Redovisad storhet	Redovisad storhets referenstid	Statistiskt mått	Mått-enhet
Småorter 2015	Småort Kommun Län Riket	Antal småorter Antal folkbokförda Landareal Yta som överlappar fritidshusområde	2015-12-31	Antal Yta Andel	Hektar Procent
Utanför tätort och småort	Kommun Län Riket	Antal folkbokförda Landareal Yta som överlappar fritidshusområde	2015-12-31	Antal Yta Andel	Hektar Procent
Totalt i Sverige	Kommun Län Riket	Antal folkbokförda Landareal Yta som överlappar fritidshusområde	2015-12-31	Antal Yta Andel	Hektar Procent

1.3 Utflyden: statistik och mikrodata

Resultaten från undersökningarna finns inlagda i SCB:s databaser, samt i excelfiler. Alla publikationsformer finns tillgängliga på SCB:s webbplats: www.scb.se/MI0810.

Resultaten i sammandrag ska presenteras i SCB-publicationen Markanvändningen i Sverige. En egen rapport om SCBs statistik över tätorter, småorter och fritidshusområden är planerad till 2018.

Geodata med småortsgränser levereras via www.scb.se.

1.4 Dokumentation och metadata

I detta dokument beskrivs framtagningen av statistiken och statistikregistret Statistikens framtagning (SCBDOK).

Kvaliteten hos statistiken beskrivs i Beskrivning av statistiken (BaS).

Det detaljerade innehållet i statistiken beskrivs i SCB:s mikrodatabaser (MetaPlus).

Dokumentationerna finns publicerade på SCB:s webbplats, www.scb.se/MI0810.

2 Uppgiftsinsamling

Underlag till statistiken är endast koordinatsatta register, framtagna på Lantmäteriet och SCB. Registren är nationella och heltäckande, men egen granskning och viss komplettering har gjorts inom arbetet med den här statistiken.

2.1 Ram

Underlaget till statistiken är gränser runt Sveriges småorter. De görs av SCB, med hjälp av data från följande register:

- Registret över totalbefolkningen 2015-12-31, samkört med koordinatsatt fastighetsregister 2016-01-01.
- Lantmäteriets Fastighetskarta 2016-01-01. Uppgifter om byggnader, fastighetsytor, markanvändning, vatten etc. har använts.

Vid produktion av statistik har följande koordinatsatta register använts:

- Småorter 2015,
- Tätorter 2015,
- Fritidshusområden 2015,
- Registret över totalbefolkningen 2015-12-31, samkört med Koordinatsatt fastighetsregister 2016-01-01,
- Byggnadsregistret 2015-12-31, med uppgifter om byggnadstyper,
- Lantmäteriets Fastighetskarta 2016-01-01. Uppgifter om gränser för län och kommuner.

2.2 Urval

Statistiken bygger på totalregister över ortsindelning enligt SCBs definition. Uppgifter om befolkningen hämtas från ett totalregister. Urval görs därför inte.

2.3 Mätinstrument

Undersökningen är helt baserad på registerdata. Vissa kontroller av registeruppgifter görs under arbetets gång, samt vid insamling av register. Kontroll görs framförallt av registrens geografiska kvalitet, d.v.s. om koordinaterna som redovisas i registret stämmer med verkligheten. Kontroller av detta görs i GIS-programvara, d.v.s. i geografiska informationssystem, där en topografisk karta, flyg- eller satellitbild i bakgrunden används för att granska enskilda objekts kvalitet.

Kontroll görs också av befolkningsregistret, att befolkningen kan aggregeras till samma tal som redovisas i SCBs officiella statistik över befolkning.

2.4 Insamling

Registerdata från Lantmäteriet insamlas via myndighetssamarbetet Geodatasamverkan. Registerdata från SCB, d.v.s. uppgifter om befolkning och anställda, insamlas från ansvariga enheter på SCB och koordinatsätts via uppgifter om fastigheter och adresser.

2.5 Databeredning

Bearbetningar görs enbart av SCB. Metoden innebär i korthet att byggnadskroppar och fastighetspolygoner buffras i flera steg, för att bilda områdesgränser. Samtliga områden skapas på nytt vid varje omgång, utifrån registerdata för aktuellt år.

En manuell granskning av alla gränser görs, i syfte att hitta eventuella fel i den automatiska bearbetningen. I granskningen har framförallt WMS-tjänster med ortofoton och topografisk karta från Lantmäteriet använts.

En manuell granskning av alla gränser görs, i syfte att hitta eventuella fel i den automatiska bearbetningen. I granskningen har framförallt WMS-tjänster med ortofoton och topografisk karta från Lantmäteriet använts.

Manuella justeringar tillåts i regel inte, men har krävts i ett fåtal fall, när den automatiska bearbetningen inte har varit tillräcklig. Samtliga manuella justeringar finns dokumenterade i SCBs interna dokumentation. Samtliga handlar om justering av småortens gräns. Ibland har bebyggelsegrupper ingått i småorten, trots för långa avstånd. I andra fall har bebyggelsegrupper inte kommit med i småorten, t ex pga. att broförbindelse har saknats i registerdata.

En viss osäkerhet finns för småorter som bildas där bebyggelsen är belägen på en fastighetsyta som sträcker sig långt utanför småortens gränser. Eftersom underlaget till småorternas gränser är befolkning redovisad på fastighetskoordinat finns en risk att all befolkning som är utspridd på en stor fastighet registreras på endast en koordinat, som småorten bildas runt. För att minska risken för att småorter bildas på felaktig grund har SCB rensat bort de småorter som enligt lägenhetsregistret har en befolkning på färre än 10 personer.

På www.scb.se/MI0811 redovisas de småorter som delas av kommungräns. Det avser de småorter där minst 1 person bor i en annan kommun eller ytan i den andra kommunen är minst 1 hektar. Enklaver i annan kommun ingår inte.

3 Statistisk bearbetning: antaganden och beräkningsformler

Skattningar görs inte, eftersom det är en totalundersökning utan okända parametrar.

Befolkning i småort hämtas från folkbokförda per fastighetskoordinat, via punkt-i-polygonteknik.

I alla tabeller redovisas endast landarealer. Landarealen beräknades som totalareal minus vattenareal. Vid beräkningen av vattenarealer

användes en Lantmäteriets fastighetskarta i skala 1:10 000. Alla arealer har beräknats i SWREF99 TM, sfärisk metod.

4 Slutliga observationsregister

4.1 Produktionsversioner

I det här dokumentet (SCBDOK) har framtagningen av nedanstående slutliga observationsregister beskrivits.

Statistikens slutliga observationsregister

Register	Registervariant	Registerversion
Småorter	Småorter	Småorter 2015

Fortsatt dokumentation, av registrens detaljerade innehåll (i MetaPlus), finns på SCB:s webbplats. Där beskrivs alla variabler och värdemängder m.m. Dokumentationen finns på www.metadata.scb.se. Klicka dig fram med hjälp av namnen på Register, Registervariant och Registerversion som finns angivna i ovanstående tablå.

4.2 Arkiveringsversioner

Bevarandebehov är under utredning.

4.3 Erfarenheter från denna undersökningsomgång

Inget att rapportera.